Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

SANSKRIT
PAPER-III

DEC–08/07

Roll No. ☐☐☐☐☐
(In figures as in Admit Card)

Roll. No. ....

....
(in words)

Name of the Areas/Section (if any)................

Time Allowed : 2-1/2 hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તર પોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તર પોથીમાં કયાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોકકસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનોનો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તર પોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
MARKS OBTAINED

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		18.			
2.		19.			
3.		20.			
4.		21.			
5.		22.			
6.		23.			
7.		24.			
8.		25.			
9.		26.			
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					

Total Marks obtained ....

Signature of the co-ordinator ....
(Evaluation)

SEAL

SANSKRIT **સંસ્કૃત**

PAPER–III **પેપર–III**

सूचनम् :–अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारो विभागाः सन्ति । सर्वेषामपि विभागानां सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગો છે. તમારે બધા વિભાગોના પ્રશ્નોના જવાબો આપવાના છે.

खण्ड I

अधस्तनीयान् मन्त्रानाश्रित्य सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया समाधेयाः । प्रत्येकोऽपि प्रश्नः **त्रिंशत्परिमितैरेव** वचोभिः समाधेयः । [5×5=25]

નીચે આપેલા મન્ત્રો અનુસાર બધા પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં આપો. પ્રત્યેક પ્રશ્નનો જવાબ ૩૦ **(ત્રીસ)** શબ્દોમાં આપો. [5×5=25]

नासदासीन्नो सदासीत्तदानीं
नासीद्रजो नो व्योमा परो यत् ।
किमावरीवः कुह कस्य शर्मन्
अम्भः किमासीद्गहनं गभीरम् ।।
न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि।
न रात्र्या अह्न आसीत् प्रकेतः ।
आनीदवातं स्वधया तदेकं
तस्माद्धान्यन्न परः किं चनास ।।

1. "व्योमा" इति पदस्य कोऽभिप्रायः ?

2. "असत्" इति पदस्य स्वारस्यं प्रकाशयत ।

3. "सत्" इति पदस्य भावार्थो लेखनीयः ।

4. 'आवरीवः' इति पदेन किमभिप्रेतम् ।

5. नासदीय सूक्तस्य महिमानं निरूपयत ।

खण्ड II

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

त्रिंशत्परिमितैरेव वचोभिः प्रत्येकः प्रश्नः समाधेयः । [5×15=75]

નોંધ : આ વિભાગમાં પંદર (૧૫) લઘુ પ્રશ્નો છે. દરેકના ગુણાંક પાંચ (૫) છે. દરેક ઉત્તર આશરે **ત્રીસ** (૩૦) શબ્દોમાં લખાયેલો હોવો જરૂરી છે. **બધા જ પ્રશ્નોના** જવાબ આપો. (૬-૨૦) [5×15=75]

6. केनोपनिषदाश्रित्य हैमवतीप्रसङ्गः प्रतिपादनीयः ।

7. निरुक्ताध्ययनस्य प्रयोजनानि निरूपयत ।

8. व्याकरणस्य व्युत्पत्तिं विधाय साधुशब्दप्रयोगपरिणामः प्रतिपादनीयः ।

9. अर्थपरिवर्तनस्य दिशः कारणानि च प्रतिपादयत ।

10. अर्थसङ्ग्रहमनुसृत्य शाब्दीभावनायाः स्वरूपमुपस्थापयत ।

11. रामायणस्य काव्यसौष्ठवमुपस्थापयत ।

12. पौराणिकीं सृष्टिप्रक्रियां वर्णयत ।

13. कौटिलीयमर्थ शास्त्रमाश्रित्य अमात्यलक्षणनि निरूपयत ।

14. रघुवंशस्य चतुर्दशसर्गमाश्रित्य सीतापरित्यागवृत्तान्तः वर्णनीयः ।

15. दशकुमारचरितस्य अष्टमोच्छ्वासस्य कथासारो लेखनीयः ।

16. 'सगुणावनलङ्कृती पुनः क्वापि' इत्यस्य सोदाहरणं विवेचनं विधेयम् ।

17. विभावनाविशेषोक्त्यलङ्कारयोर्भेदः सोदाहरणं प्रदर्शनीयः ।

18. अभिज्ञानशाकुन्तलमाश्रित्य दुर्वाससः शापस्य नाटकीयं महत्वं निरूपयत ।

19. 'दृश्यं तत्राऽभिनेयं स्यात् । रूपारोपात्तु रूपकम्' इत्यस्य व्याख्या विधेया ।

20. तर्कभाषामनुसृत्य प्रमातृस्वरूपं प्रतिपादयत ।

खण्ड III

यथेच्छं कस्याऽप्येकस्य वर्गस्य सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

द्विशत संख्याकैरेव शब्दैः प्रत्येकः प्रश्नः समाधेयः । [5×12=60]

નોંધ : કોઈપણ એક વર્ગના બધા પ્રશ્નોના જવાબ આપો. દરેક ઉત્તર 'આશરે બસો (૨૦૦) શબ્દોમાં' લખાયેલો હોવો જરૂરી છે. [5×12=60]

वर्ग '1'

21. उषःसूक्तस्य काव्यसौष्ठवं प्रतिपादयत ।

22. प्रजापतिसूक्तस्य प्रतिपाद्यमुपस्थापयत ।

23. यजुर्वेदस्य शतपथब्राह्मणस्य महत्त्वमुपपादयत ।

24. ऋक्प्रातिशाख्यमाश्रित्य यमाः निरूपणीयाः ।

25. निरुक्तस्य दैवतकाण्डमाश्रित्य इन्द्रस्य स्वरूपं वर्णयत ।

वर्ग '2'

21. वाक्यपदीयमाश्रित्य ध्वनिस्फोटयोः सम्बन्धो निरूपणीयः ।

22. सिद्धान्तकौमुदीमनुसृत्य तत्पुरुषसमासस्य सोदाहरणं स्वरूपं भेदपुरःसरं प्रतिपादयत ।

23. पाणिनीयशिक्षामनुसृत्य पाठकस्य गुणाः निरूपणीयाः ।

24. वाक्यपदीयमनुसृत्य शब्दब्राह्मणः स्वरूपं प्रतिपादयत ।

25. पाणिनीयशिक्षामाश्रित्य वर्णानां स्थानानिप्रयत्नीश्व प्रतिपादनीयाः ।

वर्ग '3'

21. योगसूत्रोक्तदिशा चित्तवृत्तयः निरूपणीयाः ।

22. ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यमनुसृत्य 'जन्माद्यस्य यतः' इति सूत्रस्य व्याख्या विधेया ।

23. न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीमाश्रित्य स्वार्थानुमानपरार्थानुमानयोः स्वरूपं विवेचयत ।

24. सर्वसङ्ग्रहोक्तदिशा जैनानां सप्तभङ्गीनयः सम्यग्व्याख्येयाः ।

25. बौद्धानां विज्ञानवादो विवेचनीयः ।

वर्ग '4'

21. काव्यप्रकाशोक्तदिशाऽन्विताभिधानाऽभिहितान्वयवादयोर्भेदः प्रदर्शनीयः ।

22. काव्यप्रकाशोक्तदिशा व्यञ्जनायाः स्वरूपं प्रतिपाद्य 'वेदरवाब्धिवियच्चन्द्रः' इत्यस्य व्याख्या विधेया' ।

23. "शब्दो विवक्षितैकार्थ वाचकान्येषु सत्स्वपि ।

अर्थः सहृदयश्लाघ्यकारिस्वस्पन्दसुन्दरः ॥"

—इत्यस्याः कारिकायाः कुन्तकोक्तदिशा व्याख्या विधेया ।

24. पञ्चमी साहित्यविद्येति यायावरीयं मतं सम्यग्विवेचयत ।

25. रसगङ्गाधरमाश्रित्य पण्डितराजस्य रससिद्धान्तः प्रतिपादनीयः ।

वर्ग '5'

21. भारते लेखनकलायाः विकासो वर्णनीयः ।

22. रुद्रदाम्नः गिरिनारशिलालेखस्य महत्वं निरूपयत ।

23. स्कन्दगुप्तस्य भितरीस्तम्भलेखस्य ऐतिहासिकं महत्त्वमुपपादयत ।

24. यशोधर्मणः मन्दसौरशिलालेखस्य काव्यसौष्ठवं सम्यगुपपादयत ।

25. पुलकेशी द्वितीयस्य ऐहोलाभिलेखस्य साहित्यिकं महत्त्वमुपस्थाययत ।